Glósur úr laganámi við Háskóla Íslands, 4 af 4

Bjarni Benediktsson – Háskóli Íslands – Laganám – Glósur – Stjórnarfar

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Uppvaxtar- og námsár
Askja 1-3, Örk 4

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

frekar átt: að verða fyrir pólit:skum „Leidenschaften“. En þarna tveggja deilda barátt:unnar: Tsch. var einmitt að bitlar leyt: leggst t:l þessara ábúsa, þar sem hún naut styrkleg mun milli deildanna, sem t:l þessa þarf og vera skyldi sem mestur, vantar einkum að þeir er samsetning deildanna nú kemur. Segir, að fulltrúi sé „pólit:scher massgebender Faktor“. Sökn leit:r hann af staðreynd: deildanna að senda helm:ng fulltrúaefnis öðrum blut:aðeigandi að gegna en „á weiter Beratung“ og aukist það: praxis að mörgu leyt:, og helm:ng þeir beint aftur annað hvort þann krafta um t:l svarandi endurbætur á sendi:.

Segir[10] að þarna sé af stjórnmálalegt, einkum þar sem að efni t:l helm:ng leggja, í praxis þegar lögð fyrir n:d. og missi sendi enn meir af þýðingu sinni við það. Einnig að hit fleiðra hafi um fyr:, ef deildum kemur ekki saman á „gelöst werden“ enn Beschlußkammer, segir hann[11] að þingið hafi þar ekki fyrir neinagra takmörkun á rétti sínum við, að sú praxis hafi komist á, að hvorug deild skuli hverfa tepphaturn: fyr:, þeir, sem stjórnin leggur fram og hafa undirbúið.

Sjá til viðtnanis: Wenz og Adler („Ritt t:lh:“): Probl. d. Reichsrats, s. 212.

10) Adler, Grundriss. 55

11) Grundriss. 56/57.

12) Grundriss 53

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

1) Sch. Smelin: Die Verfassung der griechischen Freistaat, í: Z.v.d.ö.R. s. 270 ff. Stjskr.-frumv. s. 277

Lögbrot meðlima

x Vanjulega missir að ½ allra meðlima sé viðstaddur og vottur alger meiri hluti: Þáttur § 48

L. 2. gr. fullnað. fellir frv. að lögum þar sem: § 33.

Þriðji kafli.

Skv. stjskr. 3. júní 1917 skal Alþingi, fulltrúadeild og senat fram-kvæmdavaldið að lögum. § 18. Þingfrv., sem lagt var fyrir fulltrúad. og hún hefur samþykt, fer til senats og skal það innan 40 daga frá móttöku frv. taka ákvörðun um það. Skal senat enga ákvörðun tekið innan 40 daga en talið að það sé fulltrúad. sammála. Ef senat vantar fulltrúad. annað hvort þingsjandi eða ~~meðlimi~~ eftir um-ræður sammála, þá vantar frv. að lögum. Ef senat fellir frv. eða hvorugt frv. þá fer það aftur fyrir fulltrúad., og haldi hún því sínu fyrir ákvörðun sína, þvertar atkvæða greiðslan: tvo mánuði. Þá vantar frv. að lögum ef alger meiri hluti, fulltrúad. greiði því atkvæði*. Fyrir hvert þessara tveggja mánaða frests getur senat með algerum meiri hluta allra með-lima sinna krafist að bráðabirgðalögin fund og þar vanti tekin lokaákvörðun. § 30 þingfrv., sem komið er fram í senati og það hefur samþykt, en ekki fyrir fulltrúad. og ef hún ~~hefur~~ sammála vantar frv. að lögum. Ef hún hvorugt (eða ekki minst á fall) frv. fer það aftur fyrir senat og hefst ~~nú~~ að nýtt þing, sem líst var að framan, ef eg vinn og frv. hefði upphaflega verið samþykt í fulltrúad. § 31. Tvennir, sem gilda um af-greiðslu senats á málum hafa að líta meðan þing standur skv. § 32. Frv. þegar samþykt af annari deild en falli að lokum vanti skv. aftur komnar fram fyrir á næsta reglulegu session § 33.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Til betra samkomulags milli deildanna í lögfjalarmálum verða ungverskar dómstólar skipaðir með tilnefningu lögfræðinga deilda. Í ríkisréttarmálum skipar forseti, stjórn milli þinga og fé þing sé rofið. § 35.

Fjárhagsáætlun ríkisins skal leggja lagafrv. fulltrúadeild. Sitji sú lög þingi sem fyrir hefur setið ákvæðum sínum innan eins mánaðar, en alla tölu samnála fulltrúadeild. Ef ekki felst skal áætlunina ákvarða fyrir heilt ár í senn lagafrv. til: „Gesetzentwurf von staatlichen Kredite und den Abschluss öffentlicher Anleihen". § 34.

Um sérstök lagafrv. komið fram af stjórninni, en hafa í för með sér útgjöld eða minnkun tekna „des Budgets", er fyrir skipað að fari skuli fylgja skýrsla um hvernig standast skuli útgjöld. er það hafa í för með sér. Er gaman að bera þetta saman við tilsvarandi ákv. í Tjekkóslóvakíu um frv. frá einstökum þingmönnum um fé er og svo. að ekkert frv. (eða breyting till) sem hafa í för með sér aukning útgjalda fjárhagsáætlunar um ríkisins nema það hafi a. eða aflað tekna og ákveði „zum Vorteil von Personen betroffen" ?? á hann fram: fulltrúadeild eða senat: (sem sagt frá þingum) § 19.

"Öllum ákvæðum stjórn. er hafin, er til grundvallar liggja[3] má breyta. að finna á um lýðræðislegri uppbyggingu ríkisins. Tilraga til endurbót-

---

X) Aðalþess, sem hvor deild hefur sérstaka nefndir til að athuga mál, er þegir hafa komið saman § 55, 1°, sbr. § 66.

1) Sbr. þýðingu: Dareste, Const. modernes I. 1928, s. 637 „et a en allemand ein bezeichnet man manni, huen nom qui est, til lags", que ajoute élément ou bénéfice d'une personne quelconque".

3) Esmein: Die Verfassung der europ. s. 276

um ákvæði um stjórn.
menn, verður um hvern hvort haldur
fulltrúaráðið eða ráðið; og skal hvort
vera samkvæmt af hlutaðeigandi með
atkvæðum meiri hluta; þó, að hvorugur
meirihluta hlutinn skal mátt hvorki
undir samvinnulegan fund boðaðs
deildar, sem nú nefnist kjördæmisráðs,
og hvor verður það að fá a.m.k.
3/5 meiri hluta allra meðlima
til samþykktar. Kjördæmisráðs
getur hvor mátt til lögu sinnar
undir kjördæmaskipti: § 115.

Formaður getur hvor upp fulltrúaráðið
með samþykki ráðs. Sama hvorugur
verður fulltrúi. upplýst af meiri-
hluta meðlima hvorugs sjálfrar sam-
þykkis § 79.

Fulltrúaráðið eins hefur ákvæði valds
á formanni og meðlima hvorugs afbrot
hvor er stjórn. til tilteknum meiri og
hvorki ráðið: hvorugs málum. §§
73 og 93. Sama hvorugur getur ráðið og
mátt dómstóll skv. lögum fulltrúi.
til að dæma mann ákvæðum hvorugs
landráð eða brot gegn öryggi eða
sjálfstæði: landráðs § 64.

Hvorugt stjórnskipulag, pólitískt eða
meðferðar hátt í tvennt: fulltrúa-
ráðsins § 89. Fulltrúaráðið eins hefur
rétt til að setja reglur til varn.
sýslum stjórnarráðsins § 55, 1° skv.
§ 66.

Eftirlitsdóm verður ekki reglur hvor,
sem standa að hvorugt er skal samvinnu
hvorki, skipaðar meðlimum hvorugs
deilda og formaður. Hvorugt samþykki
hvorugs til bráðabirgðalaga § 77.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Problem d. Reichsrats s. s. 221.

Bótan deildir hafa samvinnu um lagafrv. sbr. 4)

1) Til að kjósa forseta hjá hverri deild. (§ 57.

2) Til að kjósa fjóra menn, sem hafa rétt til að sitja á ríkisráðsfundum, og fulltrúa deildanna § 59.

3) Til að vísa til hverrar deildar um sig deildarmálum um lagafrv. eða til samvinnu. § 30 1 sbr. að framan.

4) Til að fjalla um ágreiningsmál § 83.

5) Sem fjöldi samhljóða til að stjórnarskrárbreytingu § 125.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Pólland.

Sbr. stjskv. pólsku lögtveldisins frá 17. marz 1921 § 2 eru „Dragana" fjóðarinnar á sviði löggjafar Sejm og Senat. "Öll lög fyrir samkvæmis sejm: því formi, sem lagafrumvarp er § 3. Frumvarp hefst: sviði um löggjöf hafa viðkomandi þing og sejm § 10 2) Síðan hefur samkvæmt er sent til Senats til þess það taki afstöðu til þess. Ef senat hefur eigi mótmæli eigin þess innan 30 daga frá móttöku þá hefur forseti lýðveldisins undirritað þau. Sbr. samkvæmi senats er heimt að undirrita lög innan þessa 30 daga frests. Ákvæði: senat að hvenær þess samkvæmis af sejm eða falla það, þá verður senat að tilkynna sejm þetta innan fyrgetinna 30 daga og því næst að senda sejm þess mál hvenær þeim, er það stingur upp á, innan næstu 30 daga. Ef samkvæmis hvenær það, er senat skal upp á mál venjulegum meiri hluta 3 eða felldi það mál 11/20 meiri hluta þeirra, sem atkvæði greiða. Þá undirritar forseti lýðveldisins lögin en þeirri röð, sem þau fengu við samkvæmi (þessa viðari samkvæmi) sejms. § 35.

Hann fjárhagsáætlun (budget) skilaði að hún skal lögð fyrir sejm 5 mánuðum fyrir upphaf næsta fjár hagsárs. Ef sejm tekur eigi á kvæði um fjárhagsáætlun innan 3 mánaða þá tekur Senat þau til meðferðar 5) Ákv: Senat skal senda sejm þau mál

1) Schätzel: Entstehung und Verfassung der poln. Republik. Z.d.ö.R. 1923-1924, 289. ff. stjskv. prentuð 300 ff.. Sbr. G. Makowski: Polen. Änderung der Verfassung: Ost-recht 3. Jahrgang 1927 s. 312 ff. og Dareste: Const. modernes. II. T. 1929. s. 269 ff.

2) Sbr. § 10 [illegible] ölhumlögum, er hafa: fær með sér útgjöld ár viðkomandi, að fylgja skilgreina um hvernig skuli afla tekna tekna til að vega upp á móti: þeim.

III X 2-ág-1926.

3) Ýmislegt mæðir venjulegum meiri hluti: viðstaddra sejm-mönnum þó svo að a.m.k. 1/3 allra mönnum sé viðstaddur. § 32.

5) þetta vantar alveg hjá Dareste, s. 281 en Makowski, s. 314 Prohl. d. Reichsrats, 209 og Mirkine-Guetzevitch, sem manna mæðir 3 mán. = 260 hafa frest

4) Ef málstaður mæðir hjá Dareste l.c. s. 281, en bæði Makowski og hjá Mirkine-Guetzevitch: Les Constitutions de l'Europe Nouvelle, 1928, s. 260 mæðir þeim.

5) Sjá að ofan.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

breytingum sínum innan 30 daga er talið, að Senatið hafi fallist á frv. Hafi Sejm ekki innan 15 daga frá því hann fékk frv. aftur látið uppi álit sitt að nýju um frv. er talið, að það sé samþykt með breytingum Senats. Forseti lýðveldisins tilkynnir fjárhagsáætlun sem lög:

a) Í þeirri mynd, sem Sejm samþykti ~~setti~~ [illegible], ef Sejm og Senat hafa gengið frá áætluninni innan ákvæðinna fresta og Sejm hefur annaðhvort samþykt eða felt breytingar Senats.

b) Í þeirri mynd, sem annaðhvort Sejm eða Senat samþykti, þegar einungis annaðhvort þeirra hefur gengið frá áætluninni innan hins tiltekna frests.

c) Í þeirri mynd, sem stjórnin lagði frv. upphaflega fram í, hafi hvorki Sejm né Senat gert samþyktir um um áætlunina í heild innan hinna ákveðnu fresta.

Þetta síðastnefnda fyrirmæli verður eigi notað ef Sejm fellir í heild áætlunina, sem borin var fram af ríkisstjórn.

Ef Sejm er rofinn áður hann hafi gengið frá fjárhagsáætlun eða bráðabirgða fjárhagsáætlun þá hefur stjórnin rétt til að heimta inn tekjur og inna greiðslur af höndum innan ramma fyrra árs budgets [illegible]. Sama er heimilað um ~~nýl~~ [illegible] vert í lögum um hana ekki lokið fyrir ~~[illegible]~~ dag ~~[illegible]~~ fjárhagsárs. Skr. um alt þetta § 25. svo sem henni var breytt 1926.

og er slíkt ónýtingar heimilt í þessu tilfelli. Makowski. s. 314.

Makowski[6] og Problem des Reichsrats[7] eftir honum halda því fram, að

6) s. 314 7) 209/210

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Reglur ákvæðanna um forseta lýðveldisins og ráðherra eru hjá Sejm §§ 51 og 59 og dómi ríkisréttar fyrir mál, er þar eiga sæti: forseti: Hæstaréttar og 8 meðl. kosnir af Sejm og 4 af Senat alt utan þingsins § 64.

Þótt ákvæði hafa þingrofsvald í §§ 33 sbr. 37 er Sejm einn rétt til að skipa ráðherraráðuneytið § 34. Ráðherrann eru og Sejm einum ábyrgir § 43 og og verða að víkja þyki vantraust: kemur § 58: - Sejm getur og neitt forseta stöðunni til embættaleysis § 51 sjá og § 42.

Um afskipti: Sejms af millirikja-samningum og þjóðréttum, þjóðréttarsbr. §§ 49 og 50., þar skal minst á Senat síðar.

Upphafleg þrenns konar: forseti: samþykki 3/5 Senats til að víkja Sejm og þar með Senat sjálfu en 1926 var forseta þessi þetta vald einum II) Áður hafði: og Sejm rétt til að samþ sjálfur með sér og þar með Senats, sbr kosningu § 36 en nú er þetta ákv. síðar skal kosningu

II) Makowski, s. 314.

12) Schätzel, s. 302/303
og Mirkine-Guetzevitch s. 261.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Rumenia.

Réttaröldstata skildanna virðist vera hin sama sbr. stjskr. 1866 og eftir breytingarnar 1923, og verður því hér farið eftir stjskr. 1923.

Löggjafarvaldið er samkvæmt hjá konungi og þjóðfulltrúum, sbr. 1. kafla skildum. "Öll lög fara samkvæmt hinna þriggja greina löggjafarvalds. Engin lög verða löggild til staðfestingar þegar konungur hefur verið valdur og þjóðfulltrúum sem hafa gefið atkvæði af meiri hluta í 1. kafla skildum. §34. Sérhver þriggja greina löggjafarvalds hefur frumkvæðisrétt. En fjárlög skulu lögð viðkomandi stofnun og gjöldum ríkisins og landsstjórn (contingent de l'armée) þegar afgreidd (doivent être votés) af fulltrúadeild. §35. Um fjárlagaárið (budget) gildir sama framar öðrum lögum þegar fulltrúadeild og meiri samkvæmt hefur og staðfesting konungs. §114 og hefur því sérstaka aðstöðu: að tilkynning þessara laga[2] sama gildir um landsvarnalög §114 varði: budget skal ekki meira samanum tilbúnum þar stjórnin eftir þegna árs budget, þó skal hvergi en eitt ár eftir að hann var samþykktur §114.

Um stjskr. breytingar hefur konungur og hver deild sem er frumkvæðisrétt. Þegar tillaga um

1) Texti: stjskr. 1866 hjá Dareste. 1910 II. bls. 1191 ff
stjskr. 1923 hjá Dareste 1929. II. 355 ff

2) G. Gellinek: Anteil der Kammern, s. 106/107. og R. Boila: Die Verfassung u. Verwaltung Rumäniens seit dem Weltkriege, s. 341.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

slíka breytingu hefur fram komið frá
greitir hver deild atkvæði um sig um
hvort endurskoðun skuli fram fara,
og ræður afgr. meiri hluti í hverri
deild; báðar deildir samkvæmt endurskoð-
un lögjöra fær vald skipaða með-
limum úr báðum deildum, sem
stingur upp á texta breytinganna.
Síðan fara fram tvær umræður í
hverri deild, og lokar en báðum
sameiginlegum fundum undir forsæti
forseta deildanna, sem eldri er,
og skulu fær vera viðstaddir a.m.k.
2/3 alls meðlima þings, og er þar
ákvæðin með 2/3 meiri hluta um breyt-
ingarnar. Að þessum hinum lengsta
deildinnar (eða fjórði) upp. Nýjar kosn-
fara fram, og er sú gerð atkvæði
um breytingarnar með 2/3 með limra
viðstaddra og
með 2/3 meiri hluta §§ 1 mgr og 130.

í hverri deild

3 Baila, s. 342

Þessi ákvæði: eru nú 3/4 atkv. um
ofangr. sameiginlegum fundum til
þessa[4]

4) Haverst., Const.-mod. 1910. II. s. 153.

Báðar deildir hafa rannsóknarrétt §§ 38
breytingarnar á málum en lögum þar
komna § 31 Mstl. hegðja deildar lögm.-
uppsagnarrétt § 5 h.

Sérhver deild og hverorgan hafa
rétt á ábyrgð á ráðherra, en
hæsti réttur hefur dómsvald § 98, sbr.
og 99 um skaðabótakröfum.

Baila, l.c. s. 338.

Sameiginlegir fundir deildanna eru
auk stjórn.endurskoðunar um kosningu
val, vikaskipti, stofnsáttmálum, kosning
viðtöku konungs og vikaskipti,
upplestur konungsbréfsbréfa við þing
setning §§ 78-80, 81-84, 15)

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

1) Stempunen u. Rotta I. c. 484 ff.
og Daverste: Const. modernes. I, 28
Tocqueville I, 237

Albania.

Stjskr. Albana frá 7. mars' gildir eigi meira skamma stund, skv. að framan um skipun deildanna, en í henni hafa hvor notaðan fágæt ákv. svo mikil sem að dreypa hér mönnum á hana.

Löggjafarvaldið er hjá Senat og fulltrúaþ skv. meiri ákv. stjskr. §7. Framkvæmdarvaldið: mikilvægt að alm. lögum var hjá framkvæmdarvaldi og hvorri deild um sig §80. Um ákv. stjskr. fá eg ekki skilið, svo sem §54, en skilst sem hún merki að hvorki Senat eigi lokið meðferð frv., sem hafa frá fulltrúaþ. innan eins mánaðar eða að þingi sé slitið áður, og Senat hafi eun eigi lokið upp á lit sitt frá sér áður talið samþykt[1] (?) Framkvæmdarvaldi: annari hvorri deild verður ekki borið aftur fram á sömu session §§ 38 og 55.

Ef deildunum hafnar ekki saman og Senat heldur fast við sína skoðun hefur Senat hjá valdsins rétt til að hefja fulltrúaþ. upp með samþykki Senats og stöðva til næsta hafna. Ef hún nýkosna fulltrúaþ. er á sama máli og hún upphafna en ríkisráðum hinnar nýju lokaríkisráðum §56.

Framkvæmdarvaldið er hjá ríkisráðum hefur framkvæmdarvaldið sitt. Framkv.-vald skal ávalla hafa hjá fulltrúaþ. hjá hafa ríkisráðum og skal hún vera hafa og samþykkja. Sama er um landsvæðaskiptingu §39. Ef hjá hafa ríkisráðum er ekki nógu margmenn samþykt gildir ríkisráðum s.l. árs fyrr til hún nýja er samþykt.

1) Stempunen u. Rotta s. 490
Daverste s. 42

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Forseti og máthorum hefir frumkvæði að stjórnarskrárbreytingum, og skylda sú hátar deildir samkynja að hefja endurskoðunina, með aukinni meiri hluta, og er samþ. begggja hú fyrir var rannsóknarlegum fundum beggja deilda og gat hann samþykt breytingarna t.d. fullnaðar með aukinni meirihluta. Einungis máttu ekki breyta hjúskaparlögum (1) skv. §141.

Báðar deildir sameinaðar kusu forseta § 69, skv. 84, og er Senats forseti varaforseti og fer með forseti: fulltrúa.

Ríkisstjórn var ábyrg gagnvart fulltrúa sem skyldi hita eftir henni og gat sett í stólpa vanrækslu ráðherra, valdi á máth. hafi: fulltrúa., og samkv. máth. tvenns konar. §§ 43-45 og 48 Dómur í landsréttarmálum, málum ~~ríkisstjórnar~~ ríkisstjórnar og ákæru fulltrúa á máthorum, er skipaður 5 senatorum og 2 meðl. hæstaréttar. §57.

Ef ráðherra: fer ekki trausts yfirlýsingu fulltrúa. á 2 fundum hvorum á eftir annan hefur ríkisforseti rétt til að leysa fulltrúa upp: Ef hún neita deild vill og ekki vilja sýna traustsyfirlýsingu verður stjórnin að fara frá. Stjórnarskr. § 77. skv. § 83 og 84 um ráðherrann á traust: fulltrúa. á máthorum og ákvæði þeirra.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

1)

1) Text: stjórn. 1922 : : 1922 = Saorstát Eireann : The Constitution of the Irish Free State (Saorstát Eireann) Act, 1922 and The Public General Acts passed by Dáil Eireann during The Year 1922. Dublin: Published by The Stationery Office.

Írska fríríkið.

Afgreiðsla samkv. af venjulegum löggjöf eða náðarvaldi gerðs hefur verið breytt með stjórn. breytingunni 1928 frá upphaflegu ákvæðum stjórn. 1922.

Stjórn. ákvæðunum frá 1922 höfðu báðar deildir fremur lausa neitunarvald, §§ 38 og 39 að venjul. lögum. ~~Öldungaráð~~ Senat gátu gert breytingar á l. sem borna til hafa frá Dáil, en fallist Dáil ekki á breytingarnar frá öldungaráði er talið að fyrv. sé samþykt af báðum deildum eftir 270 daga frá því það kom til senatsins upphaflega, og gildir sú meiri, sem Dáil síðast gekk frá fyrv.: þetta á við hvort sem Senat tekur nokkra ákvörðun um málið eða engan. Dáil er skylduð að athuga breytingar Senats en ræður þaðan hann ekkert tillit til þeirra að taka. Ef Senat samþykkir ekki samþykktar lagagreinar fyrirhugaðs meðferð breyta deildu haldinn til að ræða málið, en engar ákvarðanir um það teknar § 38. Ef 1/3 meðl. Dáil eða meiri hluti Senats krefjast þess fyrv. samþykt eða töldu samþykta af þingi innan fresta nokkurra 90 daga tíma og gátu 1/3 Senats eða 1/2 allra hjásetu krafist að fyrv. gæti: hvort meðlim hjá deildum að krefjast og nægði þá meiri hluti hjásetu, sem fáist í atkvæðagreiðslunni taka § 47. Fyrv., sem fyrst kom fram í Senat: og ef samþykt af þeir, sem fyrir Dáil, af hann breytir þeir skal fara aftur undir það fyrir sem upphaflega fór til Dáil. Dáil getur og felt það alveg § 39.

Línuan fæst tíma.

2) Ekki 20.000 sbr. sem Problem des Reichsrats, s. 186 segir.

3) Sbr. hér um Problem des Reichsrats s. 186.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

4) Sbr. Regina: völkerrechtliche Stellung Irlands, s. 383 ff., einkum 393 f.

Regina upprentar hinn nýja texta stjórnarskrárinnar sem hann er t.d. hvorki líkur Minkina- né Ketzevitch né Daverat-reglunum sjálfum nýgildandi.

Nú eftir 1928[4] gildir, at gjörr frumvarp er fram: Dáil og samþ. frv. þess til Seanad og aftur þaðan borið fram til Dáil og skal Seanad athuga frv. innan 90 daga. Frv. samþykt af Dáil er innan þess tíma, sem nú var sagt, synjað af Seanad, annaðhvort "rejected by Seanad Eireann with amendments to which Dáil Eireann does not agree or is neither passed (with or without amendment) nor rejected by Seanad Eireann within the stated period, Dáil Eireann may within one year after the said stated period by resolution expressly passed under this Article again send such Bill to Seanad Eireann in the form (save only for such modifications as are hereinafter authorised) in which it was first so sent, and if Seanad Eireann does not, within sixty days thereafter or such longer period as may be agreed to by both Houses, pass such Bill either without amendment or with such amendments only as are agreed to by Dáil Eireann, such Bill shall, if Dáil Eireann so resolves after the expiration of such sixty days or longer period aforesaid, be deemed to have passed by both Houses of the Oireachtas at the expiration of the said sixty days or longer period aforesaid in the form in which it was last so sent to Seanad Eireann with such (if any) amendments as may have been made therein by Seanad Eireann and agreed to by Dáil Eireann."

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

3)

The said stated period is the period commencing on the day on which the said Bill is first sent by Dáil Eireann to Seanad Eireann and ending at whichever of the following times is the earlier, that is to say, the expiration of eighteen months from the commencement of the said period or the date of the reassembly of the Dáil after a dissolution occurring the commencement of such period [sic]."

Ef frv. frumvarp: og samhljóða samþykkt: er borið: Dáil er talið sama hvað sé fyrst frumvarp: Dáil og fara fyrstu eftir því. — Dáil getur ekki þess að neita sér áheyrn frumvarps greinum hvernig sem er sent frv. aftur til senats en vilji hann hafa gagn af áheyrn hér að framan verða fyrstu tveir dagar frá því það frv. kom til senatsins. — Þegar frv. er sent: annað sinn til senats og það skal vera eins og þegar það var sent: fyrsta sinn, skv. ákvæði í 2 framan þá skal gæta: Dáil verða að athuga hvenær sá eigi á því er þau, sem senat hafi gert og Dáil fallist á, eða vantsyrðlegar sé orðnar vegna þess tíma sem liðinn er, síðan Dáil sendi senat: frv. í fyrsta skipti: skv. alt þetta [illegible] 38 a.

Ákvæðin sem fjöldi atkvæða: hafa annað gildi hitt.[5]

Um Money Bills eru sömu ákv. sem upphafleg voru með 1921. 35 § 35 er skilgreint hvað Money Bill sé: „A Money Bill means a Bill

5) Skv. Ryan, s. 396 hit The Constitution of the Irish Free State, s. 25.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

which contains only provisions dealing with all or any of the following subjects, namely, the imposition, repeal, remission alteration or regulation of taxation; the imposition for the payment of debt or other financial purposes of charges on public moneys or the variation or repeal of any such charges; supply; the appropriation, receipt, custody, issue or audit of accounts of public money; the raising or guarantee of any loan or the repayment thereof; subordinate matters incidental to those subjects or any of them. In this definition the expressions „taxation", „public money" and „loan" respectively do not include any taxation, money or loan raised by local authorities or bodies for local purposes." Forseti Dáil skal segja til um hvort frv., sem hann telur Money Bills sé, sé innan 3 daga frá því frv. var sent. af Dáil 2/3 meðl. annarshvorrar deildar íslo skal ágreiðir koma skal milli slíkra málsaðila, sem skipuð skal 3 mönnum hvorum af hvorri deild og elsta dómara hæstaréttar og skal heim ísl hvert Money Bill er ata skal. Dómsmálum greiðir frí atkvæðagreiðslu: at atkv.-hæsta sé ráðið.

Fjármálaráðherra skal skal ágæa nema í fjárlögum, sem stjórnin hefur stungið upp á §37.

Dáil hefur yfirleitt löggjöf um Money Bills §35. En þó skal „every Money Bill shall be sent to Seanad Éireann for its recommendations and, at a period not longer than twenty-one days after it shall have

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

'Irska Fríríkið'.

bean sent to Seanad Eireann, it shall be returned to Dáil Eireann, which may pass it, accepting or rejecting all or any of the recommendations of Seanad Eireann, and as so passed or if not returned within such period of twenty-one days shall be deemed to have been passed by both Houses".

Um stjórnarbreytingar gildir að minnsta kosti 8 ára frá gildistöku stjórnar. nú agna þær sem venjul. lög-gjöf, en eftir 8 ár þarf auk venjul. samþykktar þingsins þjóðaratkvæði (obligatorisk referendum), þar sem meiri hluti kjósenda taki þátt og annaðhvort allra kjósenda er með breytingunni eða 2/3 kjósenda $ 50.

Ráðherrar: forsætisr. eru nefndir skipaðir af stjórnarskrárnefnd Dáil og aðrir ráðherrar þurfa samþykki Dáil, og þeir þeirra, sem eru meðl. Executive Council, að vera meðl. beggja. $ 35 og 53. þessir þurfa og að njóta af sér þegnrétt. traust Dáil. $ 53. Svipað gildir um þá ráðherra, sem ekki eru meðl. Executive Council, að Dáil nefnir þá og hefur í hendi sér $ 55 og 56.

"Comptroller and Auditor-General" er nefndur af Dáil, hefur eftirlit með útgjöldum og reikningshaldi, verður ekki „removed except for stated misbehaviour or incapacity on resolutions passed by Dáil Eireann and Seanad Eireann". Má ekki vera meðl. þings $ 9 b og 6

1. Venjul. samþ. hefur altaf verið, þótt ekki sé hún á Þýzk. Reichsrats s. 186. sbr. The Constitution of the Irish Free State, s. 27.

Lagabreyting:

b.

Eftirtektarvert enn nýtt fyrir-sem um er talað: § 45, en vitanlega mundu þau einagöngu tilheyra framkvæmdavaldi. „The Oireachtas may provide for the establishment of Functional or Vocational Councils representing branches of the social and economic life of the Nation. A law establishing any such Council shall determine its powers, rights and duties, and its relation to the Government of the Irish Free State (Saorstát Eireann)"

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

1) Um stöðu N.Í. í Bretaveldi sjá Löwenstein: Das kontinentale Vertragsrecht des britischen Weltreiches í Zb. d. ö. R. 1925, s. 431 ff. Athugavert er, að það hefur meiri réttarvenju en venjuleg dominions og nýlendur eru þingmenn í n.d. í London

2) Lees-Smith, s. 215.

Norður-Írland.[1]

Ef deildir greinir á um venjulegt lagafrv. telst það um eina session, haldi ágreiningurinn áfram er heimt að halda saman sameiginlegan fund beggja deilda og verði þar afl atkvæða, en House of Commons hefur meira afl sakir mannfjölda (5 á móti 2). Um Money Bills gildir, að senat: er heimilt að fella þau en ekki gera breytingar, en samt: House of Commons sig ekki við það þótt þau séu sameiginlegur fundur haldinn í sömu session.[2]

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Canada.

1) Prentaðar t.d. hjá Egerton, s. 120 ff.

'Í Canada hafa víðtæk deildir skv. The British North America Act 1867' jöfn völd. Þó skulu skv. § 53 „Bills for appropriating any part of the Public Revenue, or for imposing any Tax or Import, shall originate in the House of Commons" skv. og § 54: „It shall not be lawful for the House of Commons to adopt or pass any Vote, Resolution, Address, or Bill for the appropriation of any part of the Public Revenue, or of any Tax or Import, to any purpose, that has not been first recommended to that House by Message of the Governor-General in the Session in which such Vote Resolution, Address, or Bill is proposed."[1] Vanja er að senat geti felt Money Bills alveg en geti ekki breytt þeim sínu vætti til að jafna deilur milli deildanna er að vetra 4 eða 8 nýjum meðlimum við senatið, skv. lagaboði um skipun þess, og var beint gert ráð fyrir, að þessari viðbót væri til slíks beitt, en hún hefur aldrei verið notuð, enda að því leyti: fyrir gagnlaus væru ákv. sú sem jöfn í senati, að þeir, sem við skyldi bæta, væri í minni[3] [4]

2) Lees-Smith, s. 59.

3) Lees-Smith, 59 ff.

4) Skv. Löwenstein: Das heutige Verfassl. s. 450 er afstaða e.d.: Quebeck og Nova Scotia til tölulega sterk.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Neu-Foundland.

Jón er vald e.d. veikt og helpur
hann ekki vilja hinum kjósendum
deildar sinna mótspyrnu; meðl lögum
frá 1917 var kosningum hvorsk. m.d.
frá 1911 um Manag Bills hennum orðum
fantum: lög!)

1) Löwenstein: Das heutige Verfassr.
S. 450.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Suður-Afríka.

1) Þversögnin hjá Egerton s. 236 ff

Skv. South Africa Act frá 1909 gildir um veigul. lög, að sameiginlegi House of Assembly (n.d) fær aðeins samþ. eða synjað þeim með breytingum, sem n.d. ekki vill gangast að, frá hvaða málið nýtur til næstu sessionar. Samþ. n.d. frv. frá öldungad. óbreytt eða með breytingum, sem senat hefur gert eða fallist á, en senat felldi, afgreiðir ekki eða með breytingum, sem n.d. sættir sig ekki við, frá get um landsstjóri kvatt saman sameiginlegan fund beggja deilda. Þær er heimt að ræða um og skal greitt atkv. um þær breytingar, sem öldungadeild kemur að hefja gert en hún ekki fallist á, og um frv. sjálft svo sem það stendur þá frá n.d. Á þessum fundi ræður afl atkvæða við standi málinu úr hlut um deildum hafi um einstakar breytingar og frv. í heild. § 63.

Um lög frv. um fjármálefni gildir, at „Bills appropriating revenue or moneys or imposing taxation shall originate only in the House of Assembly". En til slíkra frv. eru þó ekki talin frv. only .. containing provisions for the imposition or appropriation of fines or other pecuniary penalties". - Senat „may not amend any Bills so far as they impose taxation or appropriate revenue or moneys for the services of the Government" - „The Senate may not amend any Bill so as to increase any proposed charges or burden on the people". § 60. „Any Bill which appropriates revenue or

2) Skv. þessi varð lögið eftir á lög. í Transvaal, sem hafði lagað sig eftir Ástralíu, Egerton, s. 236.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

moneys for the ordinary annual services of the Government shall deal only with such appropriations. §61. - "The House of Assembly shall not originate or pass any vote, resolution, address, or Bill for the appropriation of any part of the public revenue or of any tax or impost to any purpose unless such appropriation has been recommended by message from the Governor-General during the Session in ~~which~~ which such vote, resolution, address, or Bill is proposed." §64.

Það gildir lokas, að ef svart „shall reject or fail to pass any Bill dealing with the appropriation of revenue or moneys for the public service" það er hægt að kalla saman slíkan sameiginlegan fund beggja deilda, ~~þegar~~ áður var um getið, þegar á sömu session og ágreint er hann sitan málið §63.

~~Ákv~~ Ákvæðingar á South-Africa Act sjálfum (þ.e. stjórn.) gildir, að þau lög sem ágreint hafa verið um venjul. löggjöf, en tímabundnum ákv. verður þó ekki hægt þegar en hann tiltekni tími er út runninn. Ákvæðum ákvæðum má þó ekki breyta nema fyr. um hvorugan sé samþykt af hátt um deildum á sameiginlegum fundi og við síðari atkvæðin samþykt af eigi minna en 2/3 alls meðlima beggja deilda + §152.

Til að ráða til lykta deilum deilda á milli er og athugavert þingsköp hérna í ldin, sbr. hafinn um skipun deildanna.

Ath. Athugasemdin er orðalag um samþykt fyr. á sameigink. fundi: „A Bill so passed at such joint sitting shall be taken to have been duly passed by both Houses of Parliament [illegible]

x) um ~~hæstarétt~~ dómara n.d., þau til þeir eru 150, um hæfn. mátt og hitarháttt: hæfnis-vottorð-nýlendu og um jafnrétt: enskan og hollenskan, skýra og ákv. §152 sjálfum §152.

x) sbr. venjul. lög, en um meðgr. at venjul. meiri hluti: ~~meirihlutaddra~~ meðl. beggja deilda samkoðaðri, sbr. að framan.

Landsbókasafn Íslands - Háskólabókasafn

Neu-Seeland.

Í Neu-Seeland hóftu leikhúsmál sín. The Constitution Act frá 1852 ákvarðaði jöfn völd og vann engin rétt til að jafna misklíð milli þeirra og féllu því þau frv., sem þeir kunna sér skaði saman um. Þess var þó að gæta að engin takmörk voru um meðlimafjölda e.d. (Legislative Council) og var því haegt að lögum að skipa svo marga nýja meðl. sem hanta þóttu. Með tilvísun til ákvæði sinna[1] Með lögunum frá 1914[3], segir Löwenstein,[4] að[5] die Überlegenheit des Unterhauses in Finanzangelegenheiten grundsätzlich gesichert, wenngleich das Council alle Gesetze einschliesslich von money-bills (jedoch ausser Steuergesetzen) amendieren kann. Sé annað frv. samþykkt af n.d. á tveimur sessionum í röð, en Council felldi það, þá halda báðar deildir sameiginlegan fund, þar sem meirihluti ræður. „Erhält der Entwurf auch dort keine absolute Mehrheit, so wird die Angelegenheit in gleichzeitiger Auflösung beider Häuser zur Entscheidung an die Wählerschaft verwiesen."[6] En Lees-Smith segir svo: „In addition to this [the solution] the Governor is left with a reserve power by which in urgent cases he can give the country an immediate opportunity of itself deciding the issue, by dissolving both Houses simultaneously"[6]

1) Lees-Smith, s. 120. (Hann getur ekki um fjármálalög.
2) Lees-Smith, s. 126.
3) Sem voru enn eigi komin í gildi er Löwenstein skrifar mitagent sína Das heutige Verfassungsr. d. brit. W.R. 1925, s. 451.
4) Löwenstein 451
5) Löwenstein 451.
6) Lees-Smith. 133

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Neu-Seeland.

"I Neu-Seeland hófst leikurinn
sko. The Constitution Act frá 1852
ýfirleitt jöfn völd og voru engin rök
til að jafna misklíð milli fleiri
og fáðu fæi fyrr., sem fyrr komu
sér saman um. Fess vegna fór að
gæta að engin takmörk voru um með-
limafjölda e.d. (Legislative Council)
og var fyrirhugað að lögum að skipa
sem mestu mjög með. sem hentu fóttí
Fund. með: sér af sérsjónarvaldi sínu"[2]

Með lögunum frá 1914[3], segir Löwen-
stein[4], að[5] die Überlegenheit des Unter-
hauses in Finanzangelegenheiten
grundsätzlich gesichert, wenngleich
das Council alle Gesetze einschliess-
lich von money-bills (jedoch nicht
Steuergesetzen) amendieren kann.
Sé annað fyr. samkvæmt af m.d. á
tveimur sessionum í röð, en Council
felli það, þá hafði hátt deildir
sameiginlegan fund, þar sem meiri-
hluti skar úr. „Erhält der Entwurf
auch dort keine absolute Mehrheit, so
wird die Angelegenheit in gleich-
zeitiger Auflösung beider Häuser zur
Verbescheidung an die Wählerschaft
verwiesen"[5] En Sees-Smith segir
svo: „In addition to this [the solution] Governm
or is left with a reserve power by which
in urgent cases he can give the
country an immediate opportunity of
itself deciding the issue, by dissolving
both Houses simultaneously"[6]

1) Sees-Smith, s. 120. (Skammst
aftur hér um fjármálalög.
2) Sees-Smith, s. 126.
3) Sem varð enn eigi kunnugt í gildi
er Löwenstein skrifar ritgerð sína
Das heutige Verfassungsr. d. brit. Wr.
1925, s. 451.
4) Löwenstein 451

5) Löwenstein 451.

6) Sees-Smith. 133

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Neu-Seeland.

"I Neu-Seeland hölfum leiðbeiningar. The Constitution Act frá 1852 ákvað jöfn völd og vora engin vafa til að jafna misklíð milli þeirra og féllu því þau frv., sem þau komu sér ekki saman um. Þess var þó að gæta að engin takmörk voru um meðlimafjölda e.d. (Legislative Council) og var því hægt að lögum að skipa svo marga menn sem hanta þóttu. Með vald. notaði sér af þessum valdi sínu[2]

Mit Lögunum frá 1914[3], sagði Löwenstein[4], ist[5] die Überlegenheit des Unterhauses in Finanzangelegenheiten grundsätzlich gesichert, wenngleich der Council alle Gesetze einschliesslich von money-bills (jedoch ausser Steuergesetzen) amendieren kann. Sie ermöglicht frv. samkvæmt af n.d. á tveimur sessionum í röð, en Council fellir það, þá halda báðar deildir sameiginlegan fund, þar sem meirihluti ræður. „Erhält der Entwurf auch dort keine absolute Mehrheit, so wird die Angelegenheit in gleichzeitiger Auflösung beider Häuser zur Verbescheidung an die Wählerschaft verwiesen"[5] En Sees-Smith segir svo: „In addition to this[6] the Governor is left with a reserve power by which in urgent cases he can give the country an immediate opportunity of itself deciding the issue, by dissolving both Houses simultaneously"[6]

1) Sees-Smith, s. 120. (Skammstafað hér um fjármálalög.
2) Sees-Smith, s. 126.
3) Sem voru eina eiginlega breyting í gildi er Löwenstein skrifar ritgerð sína Das heutige Verfassungsrecht d. brit. Wr. 1915, s. 451.
4) Löwenstein 451
5) Löwenstein 451.
6) Sees-Smith. 133

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

1) Prentaður hjá Egerton, s. 188 ff.

The Commonwealth of
Australia.

Skv. Australian Constitution Act, 1900, er löggjafarvaldið hjá „a Federal Parliament", þ.e. konungur, öldungadeild (Senat) og „House of Representatives. §1. um alm. löggjafarvald þátttöku deildir sjá §§ 51 og 53 i.f. Ef m.d. samþykkir lagafrv. og senat fellir það eða „fails to pass it", eða afgreiðir það með breytingum, sem m.d. vill ekki samþykkja, og m.d., að þremur mánuðum liðnum, annaðhvort: sömu session eða næstu, samþykkir frv. breytingarlaust eða með breytingum, sem senat hefur ekki, stungið upp á eða samþykkt, og senat fellir það eða samþykkir ekki, eða samþykkir með breytingum, sem m.d. vill ekki fallast á, þá getur landstjóri rofið báðar deildir samtímis. Þá skal slíta upplausn eigi gengið af eigi enn síðar en 6 mánuðum þaðan í frá, reglul. kosn. eiga fram að fara í m.d. - Ef m.d. eftir slíka upplausn samþykkir frv. aftur, breytingarlaust eða með breytingum, er senat hefur ekki samþykkt, fallist á, og senat fellir frv., samþykkir ekki eða samþykkir með breytingum, sem m.d. ekki vill fallast á, þá getur landstjóri kvatt saman sameiginlegan fund með. senats og m.d. - Í því skyni með. skal á þessum sameiginlega fundi velta um og skulu samanlagðir atkvæði um frv., svo sem það stóð þá frá m.d. og um breytingar af hvorugri, sem öðru deild hefur gert og hún ekki fallist á, og verður afgr. meiri hluti: alls með. senats og m.d. á slíkum fundi um einstakar breytingar og frv.: heild., og sé frv. samþ. í

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

2) Sbr. Egerton, s. 207 1. neðanmm. var um það deilt hvort kalla skyldi þjóðaratkvæði eða referendum skyldi notast til að nota til lýsta misheitið milli deilda. Hinni löndin voru á mót: referendum vegna þess að það hefði: af minnum „unitarisku" blæ, en minni þess að með kalla mann referendums hann sá ekki saman um hvert hann, meiri hl. þess skyldi hvefjast einum meiri. Hlutu því alt saman-talið eða einungis í hverju sín stóku landi, sá vant þjóðaratkvæði um á.

3) Sbr. Egerton, s. 205 hafði: til svarandi ákv. verið átt: Suður-Ástralíu og einnig upptekið: Vestur-Ástralíu, og 1903 einnig tekið upp í Victoria.

shall be taken to have been duly passed by both Houses of the Parliament." 1) § 57.

Um fjárlagaákvæði gildir, að „Proposed laws appropriating revenue or moneys, or imposing taxation, shall not originate in the Senate". Prov. „contain any provisions for the imposition or appropriation of fines or other pecuniary penalties, or for the demand or payment or appropriation of fees for licences, or fees for services under the proposed laws." „The Senate may not amend proposed laws imposing taxation, or proposed laws appropriating revenue or moneys for the ordinary annual services of the Government. The Senate may not amend any proposed law so as to increase any proposed charge or burden on the people." Svipað gætu hér nær sem er sett m.d. fyr., sem það má ekki breyta, aftur og ákvæði, að einstökum atriðum sé breytt eða slept, og getur m.d., ef henni þóknast gert slíkar breytingar, að öllu eða nokkru leyti: 3 § 53. „The proposed laws, which appropriates revenue or moneys for the ordinary annual services of the Government shall deal only with such appropriation". § 54. „laws imposing taxation shall deal only with the imposition of taxation, and any provision therein dealing with any other matter shall be of no effect. - laws imposing taxation, except laws imposing duties of customs or of excise, shall deal with one subject of taxation only; but laws imposing duties of customs shall deal with

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

duties of customs only, and laws imposing duties of excise shall deal with duties of excise only". §55.

"A vote, resolution, or proposed law for the appropriation of revenue or moneys shall not be passed unless the purpose of the appropriation has in the same session been recommended by message of the Governor-General to the House in which the proposal originated". §56.

4) Ekki kemur ekki skýrt fram hvort **orðið** er, að ⅓ allra **greiddra** manna.

Hvernig deildum sé nú og skuli skipt: Spurning, sbr. samanburð sbr. §§ 22, 23 og 39 (40), eða skuli skipt í alþingismannatölu: allra meðlima en kosnir.

Stjórnin sjálfri verður breytt með frv. samkvæmt með skipunum mínu liðnu: í hverri spurningadeild [4] og skal þeir kosnir undir atkvæði: kjósenda í hverju máli, skuli skammur en 1 mánuður og skuli nítján en 6 mánuðum eftir samþ. þess af hálfum deildum. - En ef einhver hver deildin samþykkir skilað frv. með skipunum mínu liðnu **og** hin deildin fellir það, samþykkir skuli eða með skilyrðum breytingum, að sú spurning vill skuli að þeim gangi, og ef, að frv. með mínu liðnum á sömu eða næstu session, samþ. frv. enn með skipunum mínu liðnu breytingarlaust eða með breytingum, sem hin deildin hefur gert eða fallist á, og sú deild fellir enn frv. eða samþ. skuli eða með breytingum, sem sú er frv. kom frá, skuli fallast á, þá ætlum landsstjórnin kosið frv. undir kjósendur í þeirri mynd, sem það kom síðast í frá **sameinuðu** deild málsins með eða án breytinga samþ. síðan af hálfum deildum. Fallist meiri hluti: kjósenda í þeirri liðnu landsins á frv. og meiri hluti: allra kjósenda, sem í atkvæði tóku þátt gegn skilst hið samþ.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

skal fyr. lagt fyrir konungsvaldið til staðfestingar. – Engin kventing, sem missir kirkjuleg fullkomin fjölda ~~kvenna~~ nokkurs lands í annan kvenna deild eða lægri mannfjölda fullkv. lands: n.d. eða eyland eða missir eða kventing á annan hátt landsrétt: einkvenns lands eða á nokkurnn hátt hefur áhrif á lagaréttindi stjórn. að því er það snertir, getur eigi að lögum verið meiri hluti: fjósenda, sem hátt. atkvæðagr. talsa, í því landi samkynhneigðar.

Ráðherrann: missir konungur ábyrgðar fyrir n.d.[5]

5) Montesquieu s. 134 ff. (setn.-máls.)

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Einstöku lönd Ástralíu.

Í Victoria hefur senat skaki valdi til breytinga á k.-um fjárnámalaga en aftur felt slíka frv., ef n.d. lætur skaki at ósannum kjess. Ef svo fer er fagnat n.d. vofir, ef deildum heldur áfram bátar deildir. Ef hit. sama heldur áfram eftir kosningar nýjar koma fjá aftur landstj. vinnur 9-12 manna um vofir bátar deildir. Þessi aðferð gefur senat: í Praxis sama vald og n.d.

Á svipaðan hátt er vald senats í South Australia til að standa á móti frv. fari ósætti heldum senat fari að fella fjau breyt eftir annat beint vendat. Frv. verður fagnat að vera samh. tvisvar af n.d., í annat skiftið fjá eftir nýjar kosn. sín á milli, og í fjat sinn með ofangreum meirihluta við á sitt- um vorðum, fjá fagnat aftur landstj. annat hvort vofir bátar deildir eða sent á nýja mótt. í n.d. Í Western Australia og Tasmania eru engin lagaákv. til að mætja vanalegri mótspyrnu e.d. sín megi. — Í New South Wales hefur hingat til getat skapast fjá mótvlagging af hálfum meirihluta mót fjví að láta undan á hagsýnlegan hátt.

1) Þetta allt tekið eftir Á. Venstein s. 450 f.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Aths.

Um s.d.: hvorsu
Dominous abm.:

segir Löwenstein, s. 450 f., at
s.d. hafandi ekki allsstaðar e.d. framan
at völdum: og fer sem hér
dæmdir eru fjöldkjörnar er.. der
demokratische Kräfte-ausgleich
wesentliche erkennt". Aðstaða er enn
þó ítarlegar e.d hvernig eigin lega
„Volksbewegung verteilgeordnet".

Á sitari árum hefur eflzt fram
stefna hreyfing: þó átt að miða
völd e.d. til þess að fjöldaræði
yrði hiklaust fram gengið. Þó sjá
menn fljótinga stöðvunar-eða reiðleysu
í hreyfingu e.d. svo vel, að það
hindrar algerða niður lægingu
þeirra einnig: hörðum sem hafa
stærka fylgis-flokka. Þó er skylt til
lengdar hætt að halda því jafnvægi
milli deildanna, sem: einstökum
hörðum reynir til réttar ástands
: Engl. Jegnir 1911, fær sem
deilur milli deildanna enn titrar, og
fylgis-fl. enn: meiri hluta:
m.d.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

1)

Reykjavík 1871.

BR gaf lögin um samfylkingu ríkisdags og alm. stjórnarfyrirmæli, sem til framkvæmdar lagarins fyrskipt: gaf hann eitt. Það skal ín um skiptingu milli ríkismálanna og landsstjórnarmálefna sem ákveðið er af réttri framkvæmd ríkislaga. § 7. 2 málsgr. um deildaskipun hefur réttilega átt milli einstakra landa, og stundum um stjórnarskipan deilum innan einstakra landa § 76 skal skaut: um „grundvallarbreytingu" í einstökum löndum § 77. - Skilsamningurinn fyrskipt: samfylkingin fær til sérstakra ályktunarsinnaðra og ályktunarrétt til milliríkjasamninga § 11. Til valds ríkisdags fyrskipt: ákvörðun BR og samfylkingarinnar § 24, en: praxis var að staðfesta fyrst ályktun ákv. lagasinna og samfylkingu BR. Einkennilegt hafði hann margan atkvæðisrétt að lögum!

Um stjórnskipulegar breytingar gilti: að þær fóru fram skv. almennum lagagjörð, en annað taldar feldar voru 1/4 atkv. á móti: þeim í BR; og þeim í þeim stjórnskipulegum, sem tiltaka ákvæðin réttindi einstakra sambandslanda: samþykki þeirra við ríkisheild, varðar einungis breyting með samfylkingu þess lands, er réttinn hefur.

§ 5 segir svo: Ríkislöggjöf er í höndum BR og ríkisdags. Til samfylkingar ríkislaga þarf samhljóða meiri hluta atkv. beggja samkomna og nægir slíka samþykki um lög viðv. her, flota og viðskiptum skattinn sé ágreiningur. Neðri atkv. forseta BR ef hann er með því að halda sé: það fyrir honum lagt,

1) Thoma Hdb D StR. I, 174.

2) Ýmsu leitt dregst: inn falda meiri: Ekki: § 7.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

sem weit helfen. § 5 kann nur wegen
tik grundsätzlich sonderzeichen liegt lösung § 33.

Zweikammersystems. Heidelberger Dissertation 1914. S 4 regis

Fischer: Die Rechtfertigung des „Bismarck der Schöpfer dieses eigenartigen Gebildes, hat in einer Reichstagsrede vom 1. April 1871 gesagt: „Der Bundesrat ist nach unserer Auffassung recht eigentlich eine Körperschaft, in welchen die einzelnen Staaten zur Vertretung gelangen, die ich nicht als centrifugalen Element, aber als die Vertretung berechtigter Sonderinteressen bezeichnen möchte". Und am 14. April desselben Jahres führte der Reichskanzler im Reichstag aus: „Ich weiss nicht, was die Herren bewegt, den Bundesrat ~~nicht~~ in den gesetzgebenden Faktoren nicht mitzuzählen; die Verfassung weist ihm die volle Gleichberechtigung zu, und wenn ich sage er wirkt schwerer als ein gewöhnliches erstes Haus, so ist das weil er zugleich ein Staatenhaus im vollsten Sinne des Wortes ist (15 stenogr. B. Kuhlenbeck D. V.B.; Reden und Aussprüche zur deutschen Reichsverfassung). Paul Laband bestreitet entschieden und überzeugend die Aehnlichkeit des Bundesrats mit einem Oberhause oder Staatenhause: „Der Bundesrat steht zu jeder Art von von parlamentarischen Körperschaft im schroffsten Gegensatze; denn die Mitglieder des Bundesrates stimmen nicht nach freier, individueller Ueberzeugung, sondern nach den ihnen erteilten Instruktionen. Jeder Vergleich zwischen dem Bundesrate und dem Staatenhause zieht gänzlich ab „von dem Wesen der Institution, von ihrem staatsrechtlichen Charakter, und lässt nur faktische „zufällige Aehnlichkeiten ins Auge" (16 n. P. Laband, Das Staatsrecht des Deutschen Reiches I. S. 215) Meyer-Anschütz sagen, dass der Bundesrat dem Reichstag gegenüber nicht die Rolle

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

eines zweiten Faktors der Repräsentation einnimmt, sondern lediglich die jenige Stellung, die im konstitutionellen Staate die Regierung besitzt (17. mm. Meyer Anschütz: Lehrbuch des deutschen Staatsrechts. S. 426. (6. e. utg. 1905)). Schon ein mehr äusserliches Moment zeigt übrigens, dass der Bundesrat nicht als eine Art Oberhaus betrachtet werden darf, denn ihm fehlt, was alle parlamentarischen Körperschaften gemeinsam haben: die Öffentlichkeit. Trotz dem kann auch der Bundesrat die politischen Aufgaben einer ersten Kammer erfüllen. Dass er es tut, lehrt die Geschichte der Gesetzgebung im Reiche. (18. mm. Bismarck selbst hat dem Bundesrate die kommende Aufgabe eines Oberhauses zugewiesen. In einer Reichstagsrede vom 19. April 1871 deutete er an, dass man bei der Schaffung des Bundesrats auch den Zweck im Auge hatte: „ein Gegengewicht gegen einen Schutz zu gewähren gegen die Gefahren, die das allgemeine Stimmrecht in seiner vollsten Ausdehnung in sich bergen kann". Nach seiner Ansicht hätte aber ein gewöhnliches Herrenhaus diese Aufgabe nicht erfüllen können: „wenn eine frisch durch Wahlen legitimierte, den Ausspruch einer Vertretung des gesamten Volkes in sich tragende Versammlung das Gegenteil votiert, dann brauche ich ein schweres Gewicht. Das haben wir im Bundesrat." Bluntschli (Allgemeines Staatsrecht, S. 961) meint, dass der Bundesrat doch auch die Funktionen eines

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

wirklichen repräsentativen Staatenhauses besorgt. Auch Laband (Das Staatsrecht des deutschen Reiches, I. S. 215) hält nicht für ausgeschlossen, dass der Bundesrat „tatsächlich im Reiche in einzelnen Richtungen ähnliche Dienste wohl zu leisten vermag, wie sie von einem Oberhause oder Staatenhause geleistet werden können". Und Staatsminister Dr. Delbrück hat in der Reichstagssitzung vom 26. Jan. 1911 (Stenograph. Berichte, S. 4219) dem Bundesrate bezeugt, dass „er im hohen Masse geeignet ist, an sich die Arbeiten zu leisten, die man auch von einer Ersten Kammer verlangt".

Reykjavík 1919.

Hið helsta Ríkisráð skipaði dómsvald hlíðstætt því, sem Bundesrat hafði: áður „Staatsgerichtshof für das Deutsche Reich“ fyrst valið var! Aftur á móti: er heimilað að fullnægja landsins með löggjöf og stjórnarframkvæmdir ríkisins. § 60.

Framkvæmd: Það er að löggjöf er hjá ríkisdegi og ríkisstjórn § 68. Frv. ríkisstjórnar þarfa til þess fyrst verði framlögð af samhljóða ríkisráðs, en komi ríkisstj. og ríkisráði ekki saman þá getur ríkisstjórn ætíð sitt lagt frv.-legnir ríkisdag en skal jafnframt skýra frá skoðun ríkisráðs. Ef ríkismót samhljóða að leggja frv.-legnir ríkisþing, en ríkisstjórn er þeirri samþykkt er hún ætíð sitt skylt til að leggja frv.-þann er skýrir frá sínu álíti: jafnframt § 68 í fyrirlestri.

Ákvörðun um ríkisslit er tekin af ríkisdegi § 68 i.f.

Ríkisráð getur haft frumkvæði gegn löggjöf samhljóðum af ríkisdegi. Hið mál fara þannig: ríkisráð skal að leggja fyrir ríkisstjórn innan tveggja vikna frá lokaatkvæðagreiðslu ríkisdags og ástæður fyrir þeim verður fram að fara. Ríkisráð skal innan tveggja vikna þar frá. Komi málið fram er frv. laga að ræða fyrir ríkisdag. Má þá gerast á milli.

1. Ríkisráð fellst á till. ríkisráðs.

2. Skaldi ríkisdagur þar við sitt mál venjul. meiri hluta $\frac{2}{3}$ þá er frv. talið fallið nema ríkisforseti stofni til þjóðaratkvæðagreiðslu um málið

2) Sbr. hér við § 37.

1) W. Jellinek: Verfassung u. Verwaltung des Reiches und der Länder Leipzig, Berlin 1917 bls. 90.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

innan 3 mánaða í gegn kann fjöl rétta
eitt vitað innlit hennar.

3. Ef ein af nikisdegum samkjöknis með
2/3 meiri hluta mótmælum gegn niðurstöðu
nikisréttr fjá er format: skyldum að
uppfylja frv. innan 3 mánaða!
Þeirri reglu, sem nikisdegum samkjöknis:
manna kann innan þess
tíma stofni til fjöldaratkvæðis
um málið. § 74.

Um fjárhagsástæðum gildir, að nikisdegum
getur ekki krafist útgjöld: frv. eða rétt
nú inn á samkjöknis nikisréttr. En
fjá er hún heimt að krefja að fjárlögum §
74, en hjá var hún næst á undan í sam-
kjöknis atkv § 85.

Um breytingar á stjórn. gr. gildir:
nikisréttr af þeim gildir, að til ákvörð
um breytingar þarf: nikisréttr 2/3
meiri hluta greiddra atkvæða, en:
nikisdegi þarf til samkjöknis
2/3 meiri hluti: allra með-at vera á
fundi og a.m.k 2/3 eru breytingunni
samþykk. Skal: nikisdegum samkjöknis
stjórn. breytingu gegn mótmælum
Nikisréttr fjá þá þarf: ekki upp-
fylja frv. ef nikisréttr kveðst fjöldaratkvæðis
greiðslu innan tveggja vikna. § 76.

Um lögsögu er hún annars að minna á
fjöldaratkvæði, sem getur og ítt sem stað
er þess um deilur deildanna á milli
sé að ræða § 73.

Um reglugerðir og ákvæðanir um
stjórnarreglur hefur nikisréttr miklu
minni völd en BR, því að nú hefur nikis
stjórn eftirlitt heimild til slíkra rétt

---

3) sbr. e.t.v. auk ákvæðis: § 73 um þessi
lög ofl., en þar mætir sem fjöldaratkvæðis,
sem einni kemur þessu nýfengnu rétt.

4) Hinar um fjöldinga þessa ákvæðis.
Anschütz s. 381

4) sbr. mínum skýringum á þessu
ákvæði. Anschütz. 351 ff.
Birkjungar sbr. Ltl. I. 5 bl. f.
og e.t.v. skýrast fellinda Verfm. ú.
Verwalt. s 191 og ef ákvæðis hinni
víðtækustu skýringu talið að 1/3 t.l
nægi t.l að hindra samkjöknis nikis-
réttr en rétt. t.l að krefja fram
fjöldaratkvæðis.

stofni. Þá þarf samkjöknis
nikisréttr um reglugerðir, sem
eru t.l framkvæmdar nikislögum
og framkvæmd þeirra heyrir
undir embætti landsins. §§ 77,
sbr. 179. 2 mgr. Ef meirihluti
hefur nikisréttr úrskurðað af
eru t.l hann framkvæmdarvaldsins, fellinda Verfassung s. 91.

© Bókasafn Reykjavíkur

1)

Englandi.

Fyrir 1911 voru lávarðar deildir að löggjafarþingi, og gátu lávarðar borið fram mál frv., en upp á síðkastið var framkvæmdavaldið mjög yfirleitt hjá stjórninni og hún sneri málum sínum oftast fyrst til n.d., en var vant hlöðu lávarðar deildir formlega jafnrétt að þessu leyti.[1] Þó e.d. feldi hún sjaldan frv. hennar vanu hún lítið að gera það: þeim tilgangi að skjóta málinu til þjóðaratkvæðis; og yfirleitt vandi hún að láta sér nægja valdi til endurskoðunar og frestunar.[2]

um „private bills" var e.d. fullkomlega jafnréttháa e.t.v. hærri de facto[3]

um „money bills" gilti á móti gagnstætt, að skv. gamalli venju, sem einkum studdist við yfirlýsingar n.d. frá 1407[4] 1671 og 1678[5] frá öndverðu skyldi leggja alla money bills fyrst fyrir n.d. og hafði e.d. ekki rétt til að breyta þeim en gat felt frá: heild, eða var frá undið.[6]

Skv. the Parliament Act[7] frá 1911 gildir um alm. löggjafv. öðruvísi en Private bills, Money bills eða frv. til lengingar á löggj.tímabili fram um 5 ár um, að sá háttur samþykkt af n.d. í fyrsta sessions þingi í röð, hvort sem í sama löggj.tímabili eða ekki, og hafi verið sent til e.d. at m.k. einum mánuði fyrir lok sessionu en er felt af e.d. í öllum þessum sessionum frá skal það er a.d. hefur felt það:

1) Manniot s. 40

2) Skalnt, s. 15.

3) Manniot s. 41.

4) Manniot s. 45
5) Manniot s. 48.

6) Manniot s. 43 ff.

7) Frentaður m.a. hjá Manniot s. 193 ff.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

fyrstja sinn, sem leggr fyrir konung
til staðfestu, svo framt m.d. helfi
áður ötrum vísi ákveðið. Þá skal setta
ákvæði: áður konur til greina sama
tíð ár hafi hlotið milli annarar umr.
: n.d. : fyrstu af þessum fyrrnefnu
sessionum og samþykktan frv. af n.d.
: þeirri fyrstju. § 2, 1° þegar frv.
er lagt fyrir konung til staðfestingar
skal. þessum ákv. skal á því vera
vottað Speaker n.d. um að skilyrðum
þessum ákv. sé fullnægt. § 2, 2°
Frv. er talið fallt af e.d. ef það er
áður samþykt (passed) af hverri annarri
hvort hvertveggja eða með þeirri
einni breytingu, sem háðar deildir
fallast á. § 2, 3°
Frv. í þessum samb.
er talið vera sama frv. og áður
var til meðferðar, ef það er í öllu
hinu fyrra eða hefur einungis þau afbrigði
sem Speaker n.d. hefur staðfest að
vera nauðsynlegar vegna tíma þess,
sem liðinn er frá því fyrra frv. kom
fram, eða sem gerðar: samrunni við
breytingar e.d. : fyrri session á frv.,
einnig aðrar
breytingar, sem Speaker n.d.
staðfestir að hafi verið gerðar:
e.d. á fyrstju session með sam-
þykkt n.d., þvíað inn: tekta frv.
áður það er lagt fyrir konung til
staðfestu. - Á annari og fyrstju session
getur n.d. borið fram till. til breytingar
á þess hátt sé þvíað inn: tekta frv.,
og skal e.d. ath. þær tillögur og ef
hún fellst einnig á þær, skal farið
með breytingarnar sem þær væru
gerðar af e.d. með samþykki n.d.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

2. gr. þó m.d. beiti þessarri heimild skal það skýrt tekið fram í gildi þessar greinar ef þær eru felldar af e.d. (1.2.) § 1, 4°.

Skal Money Bill vera samþykt af m.d. og send til e.d. a.m.k. einum mánuði fyrir lok sessionar og hann er skal afgreiddur á sama hátt af e.d. innan eins mánaðar frá því hún fékk hann til meðferðar, þá skal hann lagður til staðfestu fyrir konung, þó e.d. skal skal samþykt hans varna m.d. máli öðrum vísi fyrir. § 1, 1°.

Money Bill er Public Bill, sem að áliti Speakers m.d. hefur eingöngu inni að halda ákv., er fjalla um öll eða hvert sem er af þessum efnum: the imposition, repeal, remission, alteration, or regulation of taxation; the imposition for the payment of debt or other financial purposes of charges on the Consolidated Fund, or on money provided by Parliament, or the variation or repeal of any such charges; supply; the appropriation, receipt, custody, issue or ~~buy loan or the payment thereof~~ audit of accounts of public money; the raising or guarantee of any loan or the repayment thereof; or subordinate matters incidental to those subjects or any of them. Í þessum málsgr. eru orðin „taxation", „public money", and „loan" respectively do not include any taxation, money, or loan raised by local authorities or bodies for local purposes. § 1, 2°.

Skal Speakers m.d. skal standa á öllum Money Bills er þessi ums

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

rendin e.d. og lagðir fyrir konung til staðfestu. Áður fyrr er sagt: „Bill which shall have been rejected may not be proceeded with if practicable", tvo next „to be appointed from the Chairman's Panel at the beginning of each Session by the Committee of Selection". § 1, 3°. Undantekningin í Speaker's Orders-löggunum skuldu vera loka undantekningin, sem skyldi leiddur inn undanfarandi fyrir dómstólunum.

Loks er tekið fram í § 5 að „Public Bill" skv. þessum lögum nái yfir „any Bill for confirming a Provisional Order". Í § 16 er enginn ákvæði: lagagrein skuli túlkuð eða dregin í þröngri merkingu og þrándarinnar, sem m.d. hefir þegar átt sér stað í Ástralíu. Loks er með § 17 hjálparmálið fært upp í æðra mitur í 5.

Meðferð á Private Bill er enn sú sama og áður og ýmsar af venjulegum fyr. og að sumu leyti sérkennilegar fyrir, sem um dómsmál væri að ræða[8]. Þessi fyr. eru sum hverju persónuleg svo sem: „relates to such subjects as naturalisation, dealings with trust estates, divorce (where, as in the case of persons domiciled in England, there is no Court with jurisdiction to dissolve the marriage); even bills for the reversal of attainder are not extinct." Þá er: „local legislation, the regulation of fisheries, of navigation of rivers, of harbours, the prevention of floods, and the inclosure of commons. Has comes legislation on behalf of bodies incorporated for commercial purposes, requiring, in furtherance of their purposes, some interference with private rights. Such are the acts passed to confer powers on railway, gas and tramway companies" of which every session [illegible]

8) Anson, s. 309 ff.

9) Anson s. 310-11

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

England.

Vitanlega hefur r.d. eins rétt ofsi líki ríkisstjórnar o-þ.h.

E.d. hefur dómsvald í noblarum tilfellum.

1. Hin svo nefnda „impeachament" er átt sem einhvern rotatan tíl at koma fram á ábyrgð á ráðherrum, en fáll nútím er hennì vart komit fram á annan hátt, en stjórnin vant þingmeirihluta, og hefur ekki verið nú síðan 1805. Warren Hastings var næst síðastur, sem ákærður var so. Gatta fór svo fram, at r.d. ákærði en e.d. dæmdi.[10]

Þó er e.d. eun æðsti dómstóll ríkisins, sem með vissum skilyrðum vantar úrskurðarvald frá öðrum dómstólum en de facto og staðfest með lögum frá 1876 eun fast einnigis landsbókavörðurinn, lagaráðunautarnir og átrúnaðarb., en setið hafa í háum dómara sætum, sem fáðir í þessum dómstólum taka en deildin í heild hefur þar eigi hæin af skift af.

Sökum hefur deildin dómsvald yfir vanalegum háttsóknum um glæpi og treasor, og var fyrir sitast háttað 1901 en Earl Russel var kærður fyrir tríbrot."

10) Sbr. greinar Anson s. 384 ff.

11) Anson s. 388 ff og Hatsell, 3 16.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Frakkland 1795

Skv. § 44 stjskr. 5-Frúktidor An III:
en „le corps législatif composé d'un conseil des anciens et d'un conseil des cinq cents. 500 manna deildin hafði eitt frumkvæði að lögum § 76. "Öldungadeildin hafði einungis samþykktarvald eða synjunarvald á frv., sem komu frá hinni deildinni, skv. § 86:„ Il appartient exclusivement au conseil des anciens d'approuver ou de rejeter les résolutions du conseil des cinq cents" og § 95:„ La proposition de la loi, faite par le conseil de cinq cents, s'entend de tous les articles d'un même projet: le conseil des anciens doit les rejeter tous, ou les approuver dans leur ensemble."

"Öldungaráðið eitt gat breytt ástæðustað fjármálum alls, § 107.

Til fjess mál: (sbr. eða löggjafa) varði:

Maldið á fram gegn, eða fast halið, af tíu hvert á hann eru, fjármálunum, hvorum deildanna sem er, eða fein setti: varðhald, nema:„ le conseil des cinq cents ait proposé la mise en jugement, et que le conseil des anciens l'ait déclaré" skv einhverjum §§ 111 og 113, sem sé fjand samþykki hvaðja deilda.

Dívektoríum var komið af fimm,
„le pouvoir exécutif est délégué à un directoire de cinq membres, nommé par le corps législatif, faisant alors les fonctions d'assemblée électorale, au nom de la nation" § 132„ Le conseil des cinq cents forme, au scrutin secret, une liste décuple du nombre des membres du directoire qui sont à nommer

1) Prentuð Duguier-Hennier, s. 78 ff.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

et la présente au conseil des anciens qui choisit, aussi au scrutin secret, dans cette liste. § 133 Endurskoðast með eins hátt. sbr lög § 137.

Sömuleiðis velur 5 „commissaires de la trésorerie nationale, élus par le conseil des anciens, sur une liste triple présentée par celui des cinq cents". § 315

Endurskoðun á stjórnarathöfnum ráðherra eins stungið upp á og staðfesting fimm hundruð manna þjóðarráðsins. §§ 336 og 337. Þessi upprástunga þarf að vera samhljóða þvísvar og tekur það a. m. k. 9 vikur § 338. Þá er hægt að reisa samkvæmt því endurskoðunar og er hún bundin við þau greinar, sem þegar hefur stungið upp á § 339 og 342, og skulu breytingarnar sitja hvorar undir fjórðaratkvæði: §§ 343 og 346.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur